‘Vraag gerust de weg’: samen gezinnen op weg helpen

Het ouderschap, de opvoeding, de ontwikkeling van kinderen en de vragen of zorgen kunnen vele vormen aannemen. Ook zonder uitgesproken vragen en zorgen, is het voor gezinnen ondersteunend om op vertrouwde tussenstops of ankerpunten even te kunnen verpozen, om met anderen verder te kunnen ontdekken en benoemen wat hen bezighoudt, wat in hun gezin moeilijk of net goed gaat.

We zien in de praktijk een **verscheidenheid aan initiatieven** waar gezinnen **geruststelling**, **bevestiging**, **versterking** of **bijsturing** kunnen vinden, die in hun beleving en in hun dagelijks omgaan met kleine tot grote of complexe zorgen **houvast** bieden. Steeds meer ouders maken gebruik van opvoedingsondersteuning en de tevredenheid over die ondersteuning neemt toe (Audenaert, Nys, & Emmery, 2025; Vancoppenolle, Dupont, & Nys, 2023). Tegelijkertijd blijkt dat **de weg naar ondersteunende initiatieven niet altijd voor alle gezinnen even gemakkelijk te vinden** is.

De Week van de Opvoeding 2027 nodigt uit om stil te staan bij die weg naar ondersteuning. Welke drempels ervaren gezinnen? Wat kunnen organisaties en overheden doen om drempels in kaart te brengen? En vooral: Wat kunnen al de betrokkenen doen om gezinnen goed te ontvangen? Hoe kunnen ze gezinnen wegwijs maken in mogelijke ondersteuning? En hoe kunnen ze gepast met gezinnen op pad gaan?

Onderzoek waarin gezinnen gevraagd wordt naar **ondersteuningsdrempels** maakt duidelijk dat veel factoren de stap naar ondersteuning kunnen belemmeren, een lange drempeltijd (weken tot jaren) in de hand kunnen werken of ervoor kunnen zorgen dat gezinnen afhaken.

Achtergrond- en gezinskenmerken
Onder andere vaders, oudere ouders, ouders met oudere kinderen, eenoudergezinnen, ouders met een migratiegeschiedenis, ouders in een financieel kwetsbare positie, … doen minder een beroep op opvoedingsondersteuning. De rolpositie (van vaders) en levensgebeurtenissen kunnen de stap naar ondersteuning vergroten of verkleinen.
Hoe gezinnen hun situatie bekijken en ervaren
Opvattingen over opvoeden en gezondheid, de ernst van de vragen en problemen (cf. ‘Hoort dat er bij of is er écht iets aan de hand?’), opvoedingstevredenheid, belasting en competentie (cf. zich al dan niet zich machteloos voelen, problemen al dan niet zelf kunnen aanpakken) kunnen bepalen of ondersteuning of hulp nodig is.
Kenmerken en houding tegenover steun(bronnen)
Voorafgaand gebruik en relatie met steunbronnen. Ouders met minder steun van de partner en ouders met meer steun van het ruimere informele netwerk maken meer gebruik van opvoedingsondersteuning. Kennis en ‘goodness-of-fit’ van initiatieven: 7 (9) B’s van toegankelijkheid ‘Bekend, Beschikbaar (bv. openingstijden, tijd en ruimte voor gesprek), Bereikbaar (locatie, toeleiding, aanmelding), € Betaalbaar, Bruikbaar-begripvol (afgestemd op vragen, haalbare tijdsinvestering), Betrouwbaar-betreedbaar (welkom voelen, respect, zich gezien en gehoord voelen), Begrijpelijk’; kwaliteit van de werking (principes, inhouden, werkvormen, houding en competenties medewerkers …). Houding tegenover steungebruik: positief - negatief (zelf willen oplossen, taboe, schuld, schaamte, angst voor stigmatisering, ongewenste inmenging …), al dan niet weerstand bij een gezinslid.

Figuur 1: Overzicht ondersteuningsdrempels (op basis van Nys, 2026)

Deze factoren kunnen elkaar versterken en in sommige ouder- of gezinsgroepen kunnen bepaalde drempels meer of minder voorkomen. Een voorbeeld: voor gezinnen in een financieel precaire situatie kan de verplaatsingskost (bv. busticket), de deelnameprijs, de digitale aanmeldings- en inschrijvingsprocedures een grote drempel vormen. Schaamte over hun financiële situatie kan deelnameweerstand in de hand werken …

Dit en andere voorbeelden leren ons dat toegankelijkheid veel meer is dan een contactnummer of een deur die openstaat. **Gezinnen moeten initiatieven en plaatsen kunnen ervaren als iets dat voor hen bedoeld is**. Daar ligt voor organisaties en beleidsmakers een belangrijke opdracht. **Participatief noden en drempels in kaart brengen** is een essentiële stap om gezinnen op weg te helpen (Nys & Van Leeuwen, 2020; 2026). Lokale actoren bevestigen dat (zie Emmery, Buyle & Nys, 2026):

> 💬 De gemeente bereikt een groot aantal gezinnen en ze zijn ook toegankelijk. De sterke punten liggen in het brede bereik, de toegankelijkheid, de nadruk op **inspraak** en het gebruik van de gezinsraad als platform voor **participatie**. Deze aanpak zorgt ervoor dat het beleid **flexibel** is en **goed afgestemd** blijft op de **behoeften van** de **gezinnen** in de gemeente.
>
> 💬 De dienst introduceert de **9 B's van toegankelijkheid** bij **activiteiten** van **collega-diensten** en denkt na welke initiatieven we kunnen ondernemen om **bestaande projecten laagdrempeliger** te **maken**. Activiteiten voor een breed publiek maken we extra toegankelijk voor kwetsbare gezinnen.

De analyse van drempels moet een vertaalslag krijgen in een aanpak, in concrete initiatieven. Ook voor die stap reiken ouders inspiratie en aandachtspunten aan (zie Nys, Emmery, & Buyle, 2026). Ouders vragen **veelzijdige nabijheid**. Duurzame ondersteuning die zichtbaar wordt in het dagelijkse leven van gezinnen verlaagt de drempel aanzienlijk. Denk aan herkenbare vertrouwde plaatsen zoals de kinderopvang, de school, de huisarts, het consultatiebureau, een speelplein of een andere publieke ruimte, het buurtcentrum, een wijkfeest, een gemeentelijk evenement ... Het vraagt ook een houding van nabijheid en een **gezonde blik op vragen en zorgen**: vertrek vanuit gezinnen en hun leefwereld ('open minded', luisteren, erkenning geven …), vanuit kansen, vanuit wat gezinnen nodig hebben om verder te kunnen.

Gezinnen verschillen van elkaar. Ze hebben niet allemaal dezelfde ondersteuningsnoden. Daarom is een **gevarieerd aanbod** nodig dat verschillende levensdomeinen, functies en werkvormen omvat. Sommige ouders willen vooral met andere ouders in contact komen, anderen vragen veeleer informatie, advies of meer intensieve ondersteuning. Waar de ene ouder zich comfortabel voelt in 1-op-1-gesprek, voelt een andere ouder zich sterker aangetrokken door een groepswerking, door brochures of online ondersteuningskanalen. Kortom, er is geen 'One-size-fits-all'.

Ondersteuningsinitiatieven moeten niet alleen op het pad komen van gezinnen met uitgesproken vragen of zorgen. Ze hebben een ruimere rol te spelen als 'compagnons de route', als plaatsen waar medewerkers ouders en kinderen aanspreken vanuit solidariteit (Baartman, 2018), waar een 'solidaire samenleving' en 'goede ouderervaringen' zichtbaar worden (Van der Pas, 2003).

Gezinnen vragen niet zozeer 'iemand die de weg voor hen uitstippelt', maar dat er iemand is die even, of wat langer, met hen op pad gaat, die meedenkt, geruststelt, die toont welke mogelijkheden er zijn, die hen zo nodig op een meer intensief of gespecialiseerd ondersteunend pad kan brengen. Dat alles maakt dat **ondersteuning** verschijnt als **een ankerpunt op het pad van gezinnen**, als een **knooppunt op een toegankelijke weg met verschillende mogelijkheden**.

Bronnen

Audenaert, V., Nys, K. & Emmery, K. (2025). Gezinsondersteuning in Vlaanderen. Trends in het gebruik tussen 2016 en 2021. Deel 1. Relatie- en opvoedingsondersteuning. Vlaamse overheid, Departement Zorg. https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/79531

Baartman, H. (2018). 'Ouderschap: it's a hell of a job'. *Ouderschap – Augeo Magazine, 8*, 4-9. www.augeomagazine.nl/7279/herman-baartman-over-het-bijzondere-van-ouderschap

Emmery, K., Buyle, S., & Nys, K. (2026). *Lokaal geïntegreerd gezinsbeleid in gemeenten en steden in Vlaanderen. Eindrapport. Onderzoek in opdracht van de VVSG*. Schaarbeek: Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee). https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/lokaal-gezinsbeleid-voor-lokale-besturen

Nys, K. (2026). *Welkom op de gezinsroute: een weg met vertrouwde tussenstops om even te verpozen, samen verder te zoeken en te ontdekken … Kick off Week van de Opvoeding editie 2027* (Leuven, 9 oktober 2026). Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee). www.vvsg.be/opleidingen/kalender/kick-off-week-van-de-opvoeding-editie-2027

Nys, K., Emmery, K., & Buyle, S. (2026). Gezinsondersteuning vanuit het perspectief van gezinnen. Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee). https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/sites/default/files/public/2026-03/Gezinsondersteuning%20vanuit%20het%20perspectief%20van%20gezinnen_Nys-Emmery-Buyle_2026.pdf

Nys, K., & Van Leeuwen, K. (2020, 2026). *Zicht op lokale noden en behoeften.* Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee) - Onderzoekseenheid Gezins- en Orthopedagogiek (KU Leuven) – EXPOO.

Van der Pas, A. (2003). *A serious case of neglect : the parental experience of child rearing : outline for a psychological theory of parenting*. Eburon.

Vancoppenolle, D., Dupont, G. & Nys, K. (2023) *Gezinsenquête 2021: Opvoeding. Gezinnen in Vlaanderen over opvoedingsbeleving, opvoedingsvragen en -zorgen en het gebruik van opvoedingsondersteuning.* www.gezinsenquête.be